

Az ásványvizek és a földtani környezet vizsgálata a Borszéki-, Bélbori- és Gyergyótölgyesi-medencében

The relationship of mineral waters and the geological environment in the Borsec, Bilbor and Tulgheş basins

BAKÓ Gabriella¹, KIS Boglárka-Mercedesz¹, ZSIGMOND Andreea- Rebeka², SZALAY Roland¹

¹ Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Biológia és Geológia Kar, Geológiai Intézet, Kolozsvár

² Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Kolozsvári Kar, Környezettudomány Tanszék

Abstract

This study focuses on the geochemical analysis of mineral water and gas compositions in the North- Eastern part of Harghita county, in Borsec- Bilbor and Tulgheş basins. The identified facies refer to a Ca-HCO₃ dominant mineral water type, with a slightly acidic and oxidative state. Sources for Ca²⁺ and Mg²⁺ in the mineral waters are mainly carbonatic rocks (limestone and/or dolomite).

Kulcsszavak: ásványvizek, ionok, korreláció, CaHCO₃, CO₂

1. Bevezetés

Az EU szabványai szerint az 500 mg/l-nél nagyobb oldott ásványi anyag tartalmú vizeket tekintik ásványvíznek. Az oldott anyag minőségének függvényében megkülönböztetünk szénsav tartalmú ásványvizeket (más néven savanyúvizeket vagy borvizeket), kénes ásványvizeket, valamint magas sótartalmú vizeket [3].

A kutatott terület földrajzilag Harghita megye ÉK-i része, a Keleti-Kárpátok kristályos mezozoós övében található a Borszéki-, Bélbori-, és Gyergyótölgyesi-medence. Itt a metamorf összletre neogén vulkáni-és negyedidőszaki üledékek települnek [5,7]. Kőzettanilag dominál a kristályos mészkő és a szericités pala, emellett megjelennek üledékes kőzetek is [1,6], ezek között találjuk a borszéki travertínót, melyet genetikailag az ásványvizekhez kapcsolhatunk.

Kutatásunk során az ásványvizek összetételét és hidrogeokémiai fáciesét vizsgáltuk, mivel ezek információkkal szolgálhatnak a felszín alatti vizek és a geológiai környezet közötti kapcsolatáról. A vízben meghatározható ionok segítségével meg lehet állapítani a különböző oldódási folyamatokat, amelyek a vizsgált ásványvizek jelenlegi vegyi összetételét eredményezték [2,5].

2. Eredmények

Terepi munkánk alkalmával 22 ásványvíz forrás fizikai, valamint kémiai paramétereit vizsgáltuk.

Az ásványvizek savasak voltak, a pH 5.0–6.5 között változott. A vizsgált vizek átlaghőmérséklete az áprilisi mérés alatt 7,5 °C, a legkisebb mért érték 3 °C, a legnagyobb pedig 10,1 °C volt, így ezek hidegvizeknek tekinthetők. A vízhozamok 0,0033 l/s (gyergyótölgyesi Hőség forrás) és 0,2096 l/s (borszéki László forrás) között változtak.

A mérések alkalmával ellenőriztük a nitrátion szennyezést, amely egyetlen mintában sem volt a kritikus tartományban.

A vegyi analíziseket követően vízkémiai fácieseket azonosítottunk Piper diagrammok segítségével: Borszéken és Gyergyótölgyesen dominál a Ca²⁺ és HCO₃⁻, tehát a vízkémiai fácies alapján CaHCO₃ típusú ásványvizek. A Bélbor területén levő vizekben nagyobb arányban volt jelen a Na⁺ és K⁺, viszont fáciesük nem tért el az előzőekétől. Az adatsorunkat kiegészítettük szabad CO₂ tartalom mérésekkel is, amelyek 98%-os CO₂ koncentráció jelenlétét mutatták ki.

3. Tárgyalás

Korrelációvizsgálat során a Cl^- , a Mg^{2+} és a K^+ ionok, valamint a HCO_3^- , a Ca^{2+} , a Mg^{2+} és a Na^+ között erős pozitív korrelációt állapítottunk meg. A SO_4^{2-} nem korrelált számottevően egyik ionféleséggel sem.

A Ca^{2+} megjelenése olyan vizekben, amelyek érintkeztek magmás és/vagy metamorf kőzetekkel alacsony koncentrációs értéket mutatnak. Azok a vizek, amelyek üledékes kőzeteken haladnak át, nagyobb mennyiségben képesek kioldani az ionokat, így a Ca^{2+} leggyakrabban a feltehetően karbonátokkal érintkezett vizekben fordul elő. A dolomitok potenciális Mg^{2+} (és Ca^{2+}) források lehetnek, míg a mészkőből (kalcit- CaCO_3) pedig a Ca^{2+} oldódik ki könnyebben. Azonban a dolomitok oldódása sokkal lassabban megy végbe, mint a mészkövéké [4].

A borszéki vizek vizsgálatával kapcsolatban ismert, hogy kristályos mészkővel és dolomittal érintkeznek, amelyek szabad CO_2 , Ca^{2+} , Mg^{2+} és HCO_3^- ionokat szolgáltathatnak az ásványvizeknek [7].

Az előző kutatások kimutatták, hogy a CO_2 nagy mennyiségben jelent meg Bélbor és Borszék ásványvizeiben [2, 7], ezt a saját adataink is bizonyították.

4. Következtetés

A Keleti-Kárpátok északi részén, a kristályos mezozoós öv és a neogén vulkáni ív találkozásánál helyezkednek el a Borszéki-, Bélbori- és Gyergyótölgyesi intramontán medencék. Az itt lévő ásványvizekre jellemző az enyhén savas kémhatás, magas Ca^{2+} , Mg^{2+} és CO_2 tartalom. Az ionok feltehetően a földtani szerkezetben jelen levő kristályos mészkövek és dolomitok jelenlétéhez kapcsolódnak. A vegyi analízisek által meghatározott fáciesek javarészt azonosak voltak a forrásokra, tehát a teljes területre nézve jellemzők. A szakirodalom adatait összevetve az általunk kapott eredményekkel megállapítható, hogy nem tapasztalható a forrásvizek összetételében jelentős időbeli változás, így a kutatásunk alátámasztja az eddigismert eredményeket. A Piper-diagrammok alapján dominánsan CaHCO_3 típusú vizeket tudtunk meghatározni. Az ásványvizek és a geológiai környezet kölcsönhatását a további lehetőségek függvényében kutatjuk.

5. Köszönetnyilvánítás

A kutatómunkát a romániai Kutatásért, Fejlesztésért és Digitalizációért felelős Minisztérium támogatta (CNCS/CCCDI – UEFISCDI, a project száma: TE63/2020 a PNCDI III).

6. Irodalom

1. ALEXANDRESCU, G., MUREȘAN, G., PELTZ, S., SĂNDULESCU, M., 1968: Harta geologică a României scara - 1:200.000, foaia Toplița, *Institutul Geologic al României*, București.
2. BERSZÁN J., JÁNOSI CS., JÁNOSI K., KRISTÁLY F., PÉTER É., SZAKÁLL S., ÜTŐ G., 2009: *Székelyföld borvizei*, Polgár-Társ Alapítvány, 245 pp., Csíkszereda.
3. ERU, A., 2012: *Ghidul Apelor Minerale Naturale*, 105 pp., NOVIS S.R.L, București.
4. HEM, J.D., 1985: *Study and interpretation of the chemical characteristics of natural water*, US Geological Survey Water-Supply Paper 2254, 253 pp., Charlottesville.
5. KIS, M.B., BACIU, C., ZSIGMOND, A.R., KÉKEDI, N.L., KÁLMÁN, K., PALCSU, L., MÁTHÉ, I., HARANGI, SZ., 2020: Constraints on the hydrogeochemistry and origin of the CO_2 -rich mineral waters from the Eastern Carpathian–Transylvanian Basin boundary (Romania), *Journal of Hydrology* **591**, 1–19.
6. MUTIHAC, V., 1982: *Unitatile Geologice Structurale Si Distributia Substantelor Minerale Utile In Romania*, Editura Didactică și Pedagogică, p.199, București
7. TOFAN, G., NIȚĂ, A., 2014: The balneotouristic potential of the mineral waters from the northern part of elongated basin (Drăgoiasa-Glodu-Bilbor-Borsec-Corbu-Tulgheș) and their capitalization, *Water resources and wetlands*, 563–570, Tulcea.